

העיר"?!?

קרקעות לבניו, ולא נותן להם את הכל אלא משייר קרקע עבור אשתו, והאשה שומעת מכך ושותקת, הרי היא מוחלת בכך על גביית כתובתה משאר הקרקעות. אבל אם משייר עבורה רק מטלטלין, אין דעתה למחול.

ואמר ליה רבא לרב נחמן, מאי טעמא? מה הטעם לחלק לענין שיור בין עבדים לכתובה? כי עבדא מטלטלא הוא, עבד נחשב כמטלטלין, ומטלטלא למטלטלא הוי שיור, ולכן אם שייר האדון לעצמו מטלטלין בשטר המתנה, יתכן שהתכוין לשייר את העבד לעצמו. אבל, וכתובת אשה, מקרקעא הוא, עיקר גביית הכתובה היא מקרקעות, שעל זה האשה סומכת, ולכן, שיור של מטלטלי למקרקעא, לא הוי שיור. ואף אם קבלה מטלטלין, היא אינה מוותרת על הכתובה.

ומדברי רבא אפשר לפשוט שעבדים כמטלטלין.

דוחה הגמרא: אמר ליה: אנן, משום דלאו קנ-ב ברות גיטא מתנינן. אנחנו מבארים אחרת את המשנה, שבאמת עבדים הם כקרקעות. אבל כאן, החסרון הוא משום שעבד צריך להשתחרר בשטר כזה שהוא לא יהיה קשור לרבו, שתהיה הכריתות גמורה. וכיון שבשטר הזה כתוב שהמטלטלין נשארים של האדון, נמצא שזכותו של האדון כתובה

אלא מאי אית לך למימר, אלא מה יש לך לתרץ ולומר, שאני מטלטלא דנייד ממטלטלא דלא נייד, יש הבדל בין מטלטלין שהם ניידים מעצמם, כמו בהמה ועבדים, למטלטלין שאינם ניידים מעצמם, כמו כלים. ולכן יתכן גם לומר, כי אפילו תימא עבדים כקרקעות דמי, אפילו נסבור שעבדים כקרקעות, שאני מקרקעי דנייד ממקרקעא דלא נייד. יש הבדל בין "קרקעות ניידים", כמו עבדים, לקרקעות שאינם ניידים, כמו בורות ומערות, ולכן העבד לא כלול במכירת העיר, כיון שאינו דומה לעיר שהיא קבועה.⁶⁶

תא שמע ראייה ממה ששינונו לעיל [קמט ב]: הכותב כל נכסיו לעבדו, יצא בן חורין. אבל שייר קרקע כל שהוא, לא יצא בן חורין, כיון שאולי שייר בכך את העבד. רבי שמעון אומר, לעולם הוא בן חורין עד שיאמר "כל נכסי נתנינן לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבחן", שבלשון הזה יתכן שהתכוון להוציא את העבד מהנתינה.

ואמר רב דימי בר יוסף אמר רבי אלעזר [רב דימי מבאר את דברי חכמים]: עשו מטלטלין שיור אצל עבד, שגם אם שייר לעצמו מטלטלין, העבד לא משתחרר, שמא התכוין לשייר לעצמו את העבד. אבל, ולא עשו מטלטלין שיור אצל כתובה, מי שנותן

דניידא, יש להסתפק גם במקרה שאמר שמוכר קרקעות ומטלטלין, האם עבדים בכלל, כיון שהעבד נייד הוא כלול בשניהם עד שיאמר שמוכר את נכסיו. נמו"י.

אם עבדים כמטלטלין. ויש לעיין אם הם חולקים על הרשב"ם? ויתכן שכוונתם לומר, שרבנן תקנו לפי דעת בני אדם, כמבואר בראשונים. 66. לפי מסקנת הגמרא שעבדים הם מקרקעי

בשטר, ואין זה שטר כריתות גמור. (67)

אמר רבא אמר רב נחמן: יש המושה נותני מתנה, שנאמרה לגביהם הלכה מסוימת, ואין היא חלה אלא עד שיכתבו כל נכסיהם. כי יש הבדל אם נותנים את כל הנכסים או רק מקצתם.

ואלו הן: שכיב מרע, עבדו, אשתו, ובניו, ומברחת.

והגמרא מבארת את המקרים:

הראשון, שכיב מרע

דתנן, שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים, ושייר לעצמו קרקע כל שהוא, גם אם בסוף עמד מחוליו, מתנתו קיימת ואינו יכול לחזור. אבל אם לא שייר קרקע כל שהוא, ולבסוף עמד מחוליו, אין מתנתו קיימת, כי יש אומדנא מכך שנתן את כל נכסיו, שהוא נותן רק על הצד שימות.

המקרה השני, עבדו

דתנן: הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין. אבל שייר קרקע כל שהוא, לא יצא בן חורין, כפי שהתבאר לעיל כי יש חסרון בכריתות.

המקרה השלישי, אשתו

דאמר רב יהודה אמר שמואל: הכותב כל נכסיו לאשתו, מי שהקנה לאשתו את כל

נכסיו, לא עשאה אלא אפוטרופא, לא התכוין להפקיע את נכסיו מבניו, שהם יורשים אותו, אלא רצה לכבדה שתהיה אפוטרופוס על הנכסים. ודוקא שנותן לה את כל הנכסים. אבל אם מקנה לה מקצת זה קנין גמור.

המקרה הרביעי, בניו

דתנן: הכותב כל נכסיו לבניו, וכתב לאשתו קרקע כל שהוא, אבדה כתובתה. בזה שהסכימה לקבל קרקע, מחלה על זכותה לגביית הכתובה מנכסיו. אבל אם לא נתן לבניו את הכל, אלא שייר לעצמו קרקע, הרי כיון שהיא סומכת על הקרקע שנשארה אצלו כדי לגבות את הכתובה שלה, הוא הדין שסומכת על כל הקרקעות, ולא מוחלת על השעבוד שיש לה בהם לגביית הכתובה.

המקרה החמישי, מברחת

דאמר מר, מברחת — צריכה שתכתוב כל נכסיה. אשה אלמנה הרוצה להנשא, ויש לה נכסים, ואינה רוצה להכניס את נכסיה לבעלה אלא היא מעוניינת להבריא את נכסיה מבעלה, כדי שלא יהיה לו בהם זכויות, יכולה היא להקנות אותם לפני נישואיה, לאדם אחר, ואם תתאלמן או תתגרש, יהיה הלוקח חייב להחזיר לה את הנכסים. במה דברים אמורים, כשהקנתה לו את כל נכסיה, שאז אנן סהדי שכל ההקנאה היתה רק בשביל להבריא את הנכסים מבעלה. אבל אם הקנתה רק מקצת הנכסים, קנה אותם המקבל לגמרי, ולא מחזיר לה בעתיד.

אפשרות רחוקה שאולי התכוין לשייר אותו לעצמו, חסר בכריתות לכן אינו משתחרר (לפי

67. הרשב"ם מביא ביאור נוסף, שבדרך כלל עבדים כקרקעות, אבל בגט שחרור, כיון שיש

ארעא, אקרי נכסי.

אף הקרקעות שלו כלולות בלשון נכסי, כמו ששנינו במשנה, **דתנן: נכסים שיש להם אחריות**, שאנשים סומכים עליהם, לפי שהם קרקעות, **נקנין בכסף בשטר ובחזקה**. אלו הם הקנינים המיוחדים לקרקעות. ומוכח, שהמשנה משתמשת בלשון נכסים לקרקעות.

גלימא אקרי נכסי

בגדים כלולים בלשון נכסי, כמו ששנינו במשנה, **דתנן: ושאיין להם אחריות נכסים, איין נקנין אלא במשיכה**. וזה המשך של נכסי קרקעות, והלשון נכסים מתייחס גם לכאן, וכאילו שכתוב "ונכסים" שאין להם אחריות.

ומוכח, שמטלטלין כלולים בלשון נכסי.

זווי אקרי נכסי.

מטבעות של כסף, כלולים בלשון נכסי, **דתנן: ונכסים שאין להן אחריות**, דהיינו מטלטלין, **נקנין עב, אגב, נכסים שיש להם אחריות** שהם קרקעות. שאם מקנה לו את הקרקע **בכסף בשטר ובחזקה**, קונה אגב הקרקע גם את המטלטלין.

כי הא כמו שמצאנו, דרב פפא הווי ליה **תריסר אלפי זווי**, היו לו מונחים בפקדון, י"ב אלף זווי, **בי חוזאי**, שם מקום. והוא רצה ששליח יביא לו את הכסף מהנפקד,

אלו הם חמשת המקרים שיש הבדל בין הקנאת מקצת הנכסים להקנאת כולם.

ומוסיף רבא בשם רב נחמן, ואומר: **ובבולחה**, בכל המקרים ששנינו לעיל, **מטלטלי הוי שיוור**. גם אם משאירים מטלטלין, זה נחשב מתנה במקצת, **לבר מכתובה**, חוץ מהמקרה הרביעי, **דאמקרקעי תקינו רבנן**, רבנן תקנו שגובה האשה את הכתובה מקרקע, אבל **ממטלטלי, לא תקון רבנן**. ממטלטלין אי אפשר לגבות כתובה. ולכן גם אם שייר בעלה מטלטלין, היא לא מוחלת על שעבוד כתובתה מהקרקעות.

אבל **אמימר אמר**, מוסיף, שיש מקרה שגם בשיוור של מטלטלין הוא מוחלת על הקרקעות, **מטלטלין דכתיבי בכתובה**, אם ייחד לה מטלטלין וכתב זאת בכתובה, וגם **איתנהו בעינייהו**, הם נמצאים לפנינו, אז רבנן תקנו שיכולה לגבות מהם כמו מקרקעות, לכן הוי שיוור.

והגמרא ממשיכה לבאר מה כלול בלשונות בני אדם.

מי שהקנה את ממונו לאחר, והשתמש בלשון "נכסי", מה התכוין להקנות לו?

אמר "נכסי לפלוני", מי שאמר לפלוני שמקנה לו את נכסיו —

עבדא, אקרי נכסי. עבד כלול בלשון נכסי, כמו ששנינו במשנה, **דתנן: הכותב כל נכסיו לעבדו, יצא בן חורין**. ומוכח, שהעבד כלול בהקנאה של כל נכסיו.

הסבר הרע"א).

שאיין גובין מן העבדים. והקשה עליו הנמו"י, הרי שם זה בגלל שלא סומך דעתו עליהם כיון

הרי"ף פושט שעבדים כמטלטלין מההלכה

והשני, אם אמר תזכו עבורו את השדה על מנת שתכתבו לו את השטר, בכך הוא תלה את הקנין בכתיבה של השטר, ולכן, חוזר בין בשטר, מרצונו לכתוב שטר, בין בשדה, אף מהקנאת השדה יכול הוא לחזור כיון שהיא תלויה בכתיבת השטר.

ורב חייא בר אבין אמר רב הונא: שלשה שטרות הן: תרי — הני דאמרן, שניים שנאמרו לעיל, אידה, השטר הנוסף הוא, אם קדם מוכר וכתב את השטר, שהכין שטר מכירה כדי שיהיה מוכן בידו כשירצה למכור את שדהו, כאותה ששנינו: כותבין שטר קנא-א למוכר, ואף על פי שאין לוקח עמו. שהעדים יכולים לכתוב שטר למוכר בלי נוכחות הלוקח, לפי שאין כאן שום חשש, כיון שהחזיק זה בקרקע, כשהלוקח עשה קנין חזקה בקרקע, נקנה שטר הראיה, שהמוכר כתב, כל מקום שהוא, בכל מקום שהוא נמצא.

וזהו, ההלכה שנקנה שטר הראיה לקונה אגב החזקתו של הקונה בקרקע, היא ההלכה ששנינו במשנה: נכסים שאין להם אחריות, מטלטלין [ובכללם שטרי ראיה], נקנין עם [אגב] נכסים שיש להם אחריות [קרקעות], על ידי הקנין שעושה בקרקע, בכסף, בשטר, ובחזקה.

ומוכח מכאן, שאף שטר כלול בנכסים.

בהמה אקרי נכסי

בהמה כלולה בלשון נכסי, כמו ששנינו

ולכן היה צריך להקנות לו את כסף הפקדון, כדי שיסכימו לתת לו את הכסף. אקנינהו ניהליה הוא הקנה את הפקדון לרב שמואל בר אחא, שהוא היה השליח, אגב אסיפא דביתיה, אגב הקרקע של כניסת ביתו.

כי אתא, כשהוא חזר נפק לאפיה עד תווך. רב פפא יצא לקראתו עד מקום שנקרא תווך.

ומוכח, שבלשון המשנה, לגבי קנין אגב, האומרת "נכסים שאין להם אחריות", כלול גם כסף.

שטרא אקרי נכסי

שטרות כלולים גם הם בלשון נכסי, כמו שמצאנו, דאמר רבה בר יצחק: שני שטרות הן, יש שני אופני דינים בשטרות:

האחד, מי שאמר לעדים, "זכו בשדה זו לפלוני, וכתבו לו את השטר", דהיינו, עשו מעשה קנין בשדה עבורו, ותחתמו על שטר הראיה על הקניה, כדי שיהיה בידו שטר ראיה שהשדה שלו.

הרי אם אירע שכבר זכו העדים עבורו את השדה, אך עדיין לא כתבו את השטר, חוזר בו נותן השדה בשטר, ואינו חוזר בשדה. אין הוא יכול לחזור בו מהנתינה עצמה, אלא רק יכול למנוע את כתיבת שטר, כי השטר יכול להכתב אך ורק מדעת המתחייב, וכל עוד הוא לא נכתב, יכול הנותן לחזור בו מהסכמתו לכתוב השטר. אבל מזכית השדה על ידי חברו הוא אינו יכול לחזור, כיון שהזכיה כבר נעשתה.

כן, ומוכח מזה שהם כמטלטלין.

שאפשר להבריחם. והדרכי דוד מיישב, שהיא הנותנת, כיון שאפשר להבריח, הוא לא סומך אם